

เอกสารข่าวไอพีเอส 6

ประเทศไทย : ตัวอย่างแห่งความล้มเหลวในการสร้างเขื่อน

โดย มาร์วัน มากัน-มาร์คาร์

DEVELOPMENT-ASIA: Neighbours Follow Thailand's Dam Examples

By Marwaan Macan-Markar

เชียงราย,(ไอพีเอส)—

ในนามของการพัฒนาโดยเอาอย่างการสร้างเขื่อนในประเทศไทย,หลายประเทศที่อยู่ในลุ่มแม่น้ำโขง
งพิภพเดือดความเสียหายของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากเขื่อนเหล่านั้น,ผู้เชี่ยวชาญหลายคน
กล่าว

พวกเขาให้ความเห็นว่าตัวอย่างที่ชัดเจนในเรื่องนี้คือลาว,ซึ่งมีแผนจะสร้างเขื่อนในพื้นที่
ชามอย,ใกล้ชายแดนเวียดนาม,อันส่งให้ผู้คนราว 5,000
ต้องอพยพออกจากแหล่งทำมาหากินของตน

ทำนองเดียวกัน,ในมณฑลยูนนานทางภาคใต้ของจีน,การสร้างเขื่อนส่งผลกระทบต่อปริมา
ณน้ำในแม่น้ำโขงที่มีความยาว 4,800 กม. ทำให้ชุมชนที่ตั้งอยู่บนฝั่งน้ำโขงโยกย้าย
บ่อยครั้งสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างร้ายแรง จีนสร้างเขื่อนกั้นแม่น้ำโขง 2 แห่ง
และยังมีแผนจะสร้างเพิ่มขึ้นอีก

“ รัฐบาลไม่เคยหยุดสร้างเขื่อนเพื่อปกป้องชุมชนตามริมฝั่งแม่น้ำ” หยู
เซียวกั๋ง,ผู้ช่วยผู้อำนวยการกลุ่ม Green Watershed ในยูนนาน,กล่าว

“ ชาวยูนนานจะลำบาก,พวกเขาได้รับการร้องขอให้อดทนมากขึ้นเพื่อการพัฒนา” เขาว่า

“ ชาวชนบทได้รับผลกระทบอย่างมากเมื่อมีการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่
เช่นที่ทำกันอยู่ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” เปรมฤดี ดาวเรืองแห่งองค์กร Ecology Recovery and
Regional Alliance (TERRA) ซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ,กล่าว

การสร้างเขื่อนดำเนินการโดยหลายประเทศในภูมิภาคนี้
ทั้งนี้โดยได้รับแนวโน้มจากประเทศไทยที่มักสร้างเขื่อนกั้นแม่น้ำเพื่อประโยชน์ของชุมชนเมือง
“ แบบแห่งการพัฒนาของประเทศไทยไม่ได้ช่วยผู้คนในลุ่มแม่น้ำโขงสักเท่าไร” เปรมฤดีกล่าว

เปรมฤดีและหยูเป็นส่วนหนึ่งของผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมเสวนาเป็นเวลา 3
วันซึ่งจัดขึ้นสำหรับสื่อมวลชนจากประเทศในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
กล่าวคือประเทศจีน,พม่า,ลาว,ไทย,เขมร และเวียดนาม

ที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงเป็นที่อาศัยของผู้คนกว่า 60 ล้าน,ซึ่งเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นเป็น 2
เท่าในช่วง 30

ปีที่ผ่านมา,ทั้งนี้ข้อมูลของคณะกรรมการลุ่มแม่น้ำโขง(MRC),อันเป็นองค์กรร่วมระหว่างประเศ
ทศไทย,เขมร,เวียดนาม และลาวที่มีสำนักงานอยู่ในพนมเปญ

ข้าวเป็นพืชสำคัญและเป็นอาหารหลักของประชาคมในภูมิภาคนี้

“ คู่กับข้าวคือปลาที่ประกันความมั่นคงด้านอาหารในภูมิภาค” MRC ระบุ

สำหรับประชาคมที่ใช้น้ำเป็นแหล่งยังชีพ,อุทกภัยที่เกิดขึ้นตามฤดูกาลเมื่จะเป็นปัญหาแ
แต่ก็ส่งผลคืออย่างหนึ่ง,คือเสีย พอล,ฝ่ายประชาสัมพันธ์แห่ง MRC กล่าว และว่า

“ มันดีสำหรับชุมชนที่ยังชีพด้วยการกินปลาแม่น้ำ”

ผลการศึกษาที่ดำเนินการ โดย MRC ระบุว่าการประมงในที่ราบลุ่มแม่น้ำจะตกราวปีละ
1.75 ล้านตัน หรือคิดเป็นมูลค่าราว 1.45 พันล้านดอลลาร์(ราว 65,250 ล้านบาท) “ ตัวเลขนี้คิดเป็น
2% ของปริมาณปลาที่จับได้ทั่วโลก หรือคิดเป็น 20%

ของปริมาณปลาที่จับได้ในเขตแผ่นดินทั่วโลก”

กระนั้น,การสร้างเขื่อนได้ทำลายความมั่งคั่งทางทรัพยากรอันนี้, ชัยณรงค์
เศรษฐี,ผู้อำนวยการองค์กรเครือข่ายแม่น้ำแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สาขาประเทศไทย(SEA
RIN),กล่าว

“ เขื่อนปากมูลคือตัวอย่างที่ชัดเจน

ชุมชนชายฝั่งแม่น้ำมูลซึ่งดำรงชีวิตด้วยการจับปลาต้องประสบกับภาวะยากจนอันเนื่องมาจากเขื่อน
” เขากล่าว

“ รัฐบาลคิดน้อยมากต่อปัญหาที่ว่าเขื่อนมีผลกระทบต่อชุมชนชนบท” เขากล่าวเสริม

“ ชาวบ้านที่สูญเสียรายได้จึงจำเป็นต้องออกไปหางานทำในกรุงเทพฯเป็นกรรมกรหรือเป็นแรงงานใน
โรงงาน”

ปัญหาเกิดขึ้นมากมายอันเนื่องมาจากวิธีการใช้น้ำและการสร้างเขื่อนของรัฐบาล

“ เมื่อทศวรรษ 1940,รัฐบาลมองว่าแม่น้ำเป็นแหล่งรายได้หรือเป็นแหล่งทำเงิน” เปรมฤติกกล่าว

“ ความคิดในการสร้างเขื่อนของเราได้มาจากสหรัฐฯ แม่น้ำโขงจึงถูกควบคุมเพื่อการพัฒนา”

เปรมฤติยังชี้ว่าปัญหาสำคัญของเรื่องนี้คือการพัฒนาดังกล่าวเป็นไปเพื่อใคร?

ชัยณรงค์ให้ความเห็นว่าประเทศไทยใช้ความพยายามเพียงเล็กน้อยในการแยกแยะว่าใครไ
ด้ใครเสียจากการสร้างเขื่อน

“ แม่น้ำและพื้นดินในชนบทถูกปล้นชิงเพื่อนำไปหล่อเลี้ยงตัวเมืองและภาคอุตสาหกรรมของสังคม”

“ ในปี 1988,ผู้คนราว 58,000

คนถูกขับไล่ออกจากพื้นที่อ่างเก็บน้ำของเขื่อนห้วยบิณฑ์ที่ผลิตกระแสไฟฟ้า 1,920 เมกกะวัตต์”

เขื่อนแห่งนี้สร้างขึ้นในภาคเหนือของเวียดนามและถือเป็นเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานน้ำที่
ใหญ่ที่สุดในเอเชียอาคเนย์,ทั้งนี้ตามข้อมูลในเอกสารชื่อ

‘ Watershed’ ของ ‘ TERRA’ ซึ่งยังระบุด้วยว่า “ ผู้คนเหล่านี้เคยปลูกข้าวในลุ่มน้ำดาปีละ 2 ครั้ง แต่ทุกวันนี้พวกเขาขาดแคลนอาหาร

เพราะต้องย้ายขึ้นไปปลูกพืชตามไหล่เขาอันโล่งเตียนข้างๆอ่างเก็บน้ำ”

ข้อมูลระบุว่าเขื่อนในประเทศไทยซึ่งสร้างขึ้นในช่วงทศวรรษ 1960-70

ได้บีบบังคับให้ผู้คนราว 15,000 ต้องอพยพออกจากกรรกรากเดิม ส่วนในประเทศไทย, “ ประชาชน 35,00 คนต้องอพยพออกจากพื้นที่อ่างเก็บน้ำของเขื่อนน้ำจิม ยิ่งกว่านั้น, 25

ปีหลังจากการสร้างเขื่อนผู้คนในท้องถิ่นกลับขาดแคลนน้ำดื่ม”

ที่ร้ายคือผลกระทบที่ผู้คนได้รับไม่มีใครให้ความสนใจ

“ ในประเทศไทยและในอีกหลายแห่ง, ผู้คนที่อาศัยอยู่ตามฝั่งแม่น้ำไม่เคยมีใครมาถามไถ่ขอความเห็น การสร้างเขื่อนเป็นแผนพัฒนาที่ไร้ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน” ชัยณรงค์กล่าว

“ การดำเนินการในเรื่องนี้ของรัฐบาลและสถาบันการเงินระหว่างประเทศดำเนินไปอย่างเป็นเผด็จการ” เขากล่าว และว่า

“ ในระบบประชาธิปไตยที่เคารพสิทธิมนุษยชน, การสร้างเขื่อนไม่มีทางเกิดขึ้นได้”

อย่างไรก็ตาม, เหตุผลเหล่านี้มีขึ้นเพื่อคัดค้านข้ออ้างในการสร้างเขื่อนของรัฐบาล

เฉพาะในประเทศไทย, ราวทศวรรษ

1940, การสร้างเขื่อนถูกมองว่าเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นชาตินิยมและเป็นเสาหลักสำคัญของการพัฒนา

ในประเทศจีน, เขื่อนกลายเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา

ทั้งเป็นยุทธศาสตร์เพื่อรายได้ในหลายพื้นที่

เช่นเดียวกับเพื่อหาทางเลือกอื่นในการผลิตกระแสไฟฟ้าที่ได้จากน้ำมันเตาซึ่งสร้างมลภาวะและเป็นภัยต่อสุขภาพ

ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศไทยผลักดันให้ลาวหันมาลอกแบบการพัฒนา

และการสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าเป็นแบบอย่างแห่งการพัฒนาของรัฐบาลในกรุงเทพฯ

“ เช่นเดียวกับประเทศไทย, รัฐบาลของประเทศต่างๆในภูมิภาคนี้คิดว่าเขื่อนเป็นสาธารณูปโภคที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ” ชัยณรงค์กล่าว และว่า

“ มันเป็นทัศนคติของคนในเมืองที่เกิดจากกลุ่มผู้นำที่มีอำนาจ”
